

Nr 292.

Av herr **Tamm** och herr **Andersson, Elof**, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för ernående
av ökad avsättning av inhemska skogsprodukter m. m.*

I proposition nr 189 framlägges förslag rörande åtgärder för ernående av ökad avsättning av inhemska skogsprodukter. Propositionen grundar sig på i 1931 års skogssakkunnigas betänkande framlagda utredningar, och Kungl. Maj:t har i huvudsak följt nämnda sakkunnigas förslag.

Emellertid hava sagda sakkunniga i syfte att bereda möjlighet för en rationellare skogshushållning även gjort hemställan om vissa lagstiftningsändringar på det jordpolitiska området. Deras yrkanden i sådant hänseende, vilka avgivits av de sakkunniga enhälligt, avse vissa uppmjukningar i jorddelningslagen samt i lagen angående förbud mot bolags jordförvärv. Vad de sakkunniga i sådant hänseende anfört, har emellertid icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Vi kunna härutinnan icke helt dela Kungl. Maj:ts mening. Erfarenheten har tydligt givit vid handen, att vissa bestämmelser i lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom äro synnerligen hindersamma beträffande möjligheterna att rationalisera skogsbruket. Vi finna det därför högeligen önskvärt, att en uppmjukning av sagda lag kommer till stånd. Vi tillåta oss att till bestyrkande av denna vår mening anföra:

1931 års skogssakkunniga hava i fråga om bolagsförbudslagen och dess återverkningar på skogsvården först påpekat, att genom den ogynnsamma skiftesfördelning med långa bandformade skiften, som är rådande i så gott som hela Norrland samt även i viss omfattning i andra delar av landet, det större skogsbruket har sitt markinnehav uppsplittrat på ett stort antal, var för sig synnerligen ogynnsamt formade hushållskomplex. Därefter ha de sakkunniga dels påpekat olägenheterna för det rationella skogsbruket av denna ägofördelning samt dels även påvisat, att det icke finnes några effektiva möjligheter att komma ifrån dessa olägenheter utan ändring av förbudslagen. De göra därefter följande uttalande:

»De sakkunniga hysa den uppfattningen, att när nu med hänsyn till folkförsörjningen kraven på en även i Norrland genomförd rationalisering av skogsbruket drivas fram, då komma de här ovan berörda hindren mot en dylik att framträda än mer tydligt än förr. Det är ostridigt, att det erbjuder mycket stora svårigheter att skapa ett intensifierat men ändå ekonomiskt bärkraftigt skogsbruk på de söndersplittrade hushållskomplex, som de större skogsägarna i norra Sverige nu hava att arbeta

med. Det är även ostridigt, att nuvarande jordlagstiftning avskär möjligheterna till avrundning av dessa hushållskomplex.

Det ligger utanför de sakkunnigas uppdrag att pröva, i vad mån de sociala motiv, vilka hava föranlett lagstiftningen angående förbud mot bolags jordförvärfv, fortfarande äro av den betydelse, att de utesluta varje tanke på uppmjukning av nämnda lagstiftning. De sakkunniga tillåta sig dock erinra därom, att erfarenheterna under senare år torde givit vid handen, att man vid det för större drift organiserade skogsbruket i allmänhet kan förvänta den högsta intensitet i rörelsen och det mest sorgfälliga tillvaratagande av produktionens alla möjligheter, som förmå ur näringen framskapa de arbets- och förtjänstmöjligheter, för vilka denna optimalt bör kunna utgöra underlag. Man är därför böjd att tro, att en uppmjukning av gällande koncessionslagstiftning på det sätt, att skogsbrukets behov av mer gynnsamt formade hushållsenheter åtminstone i någon mån kan tillgodoses, bör kunna vara till samhälleligt gagn.»

I fråga om detta de sakkunnigas uttalande hava yttranden avgivits av åtskilliga myndigheter. Förslaget om uppmjukning av lagen har tillstyrkts av domänstyrelsen samt länsstyrelserna i Norrbottens, Uppsala och Älvsborgs län. Yrkanden om utredning i ärendet hava framställts från kommerskollegium, länsstyrelserna i Västernorrlands, Gävleborgs och Örebro län samt sociala jordutredningen, vars yttrande här nedan i vissa delar återgives. Lantmäteristytrelsen har under vissa förutsättningar icke ställt sig motvillig till en uppmjukning av lagen. Länsstyrelserna i Jämtlands och Kopparbergs län hava däremot ställt sig mera avvisande.

Sociala jordutredningen har i ärendet anfört, och är detta uttalande enhälligt:

»Av de upplysningar Sociala Jordutredningen kunnat inhämta under den korta tid, som stått Sociala Jordutredningen till buds för yttrandets avgivande, vill det synas som om lagens utformning föranlett att även i sådana fall, då för övrigt skäl talat för koncessions medgivande, ansökningar avslagits, enär det vid undersökning visat sig att stödskog till den areal, som omförmäles i 5 § förbudslagen, icke skulle finnas efter försäljningen. Att vederbörande myndigheter intygat att det hemman, från vilket försäljning var avsedd att äga rum, efter försäljningen skulle innehava för jordbrukets drivande tillräcklig skog, har icke haft något inflytande på koncessionsärendets avgörande. Den omständigheten, att i 5 § i fråga om vissa landsdelar stödskogsarealen bestämts i förhållande till åsatt mantal, har medfört, att i de fall, då mantalssättningen ej längre motsvarar de förhållanden, som numera faktiskt råda i fråga om storleken av den bruksningsdel, vars skogsbehov lagen avser att skydda, bestämmelsen kommit att verka på ett sätt, som ej varit åsyftat. Det förhållandet att koncessionssökanden genom socialt önskvärda försäljningar till rimliga priser avhänt sig jord till samma eller större areal än den mark,

som han önskar köpa, har av dessa skäl ej kunnat inverka på koncessions-ärendet. Att märka är, att de i förbudslagen intagna bestämmelserna om stödskog sakna motsvarighet i 1926 års jorddelningslag. De äro alltså icke bindande vid avstyckning enligt sistnämnda lag, även om de givetvis äro av viss betydelse vid avgörandet huruvida eller i vad mån skogsmark kan utan fara för jordbrukets bestånd avstyckas från ett hemman.»

»Sociala jordutredningen kan för sin del icke förorda att förbudslagens grunder rubbas eller att sådan ändring vidtages i dess bestämmelser, att lagens syfte äventyras. Av vad som ovan anförts synes emellertid framgå, att skäl kunna anföras för att igångsätta en utredning huruvida och på vad sätt vissa jämkningar i den tekniska utformningen av förbudslagens dispensbestämmelser skulle kunna vidtagas i syfte att utan att lagens sociala och jordpolitiska verkningar försvagas möjliggöra att vid lagens tillämpning mera hänsyn toges till de omständigheter, som föreligga i det särskilda fallet.»

För egen del få vi i ärendet anförä:

Den nu gällande lagen om förbud mot bolags jordförvärv tillkom 1925 i anledning av en av den dåvarande socialdemokratiska regeringen framlagd proposition (nr 205), vilken med vissa ändringar vann riksdagens bifall. I den allmänna motiveringen till lagen anförde föredragande departementschefen, statsrådet Nothin, bland annat:

»Av norrlandskommitténs motivering till det i 1906 års lag under 4 § upptagna stadgandet synes framgå, att man vid lagens stiftande haft klar uppfattning om vikten av att icke genom det vidsträckta förvärvsförbud, som infördes, avstänga möjligheten till sådana förvärv, som utan att motverka lagens speciella syfte kunde i särskilda fall vara ur allmän synpunkt icke blott oskadliga utan även nyttiga och önskvärda. Utlandet bär ock, såsom naturligt är, tydlig prägel av att lagen tillkommit med hänsyn till de särskilda förhållanden, som voro rådande i Norrland. Den erfarenhet, som vunnits under tiden för lagens tillämpning, i all synnerhet efter dess utsträckande till mellersta och södra Sverige, torde numera göra det möjligt att med större bestämdhet urskilja vissa grupper av fall, i vilka en eftergift av förvärvsförbudet i allmänhet kan antagas vara välgrundad. I det hela lär kunna sägas, att lagen i stigande grad verkat återhållande i fråga om bolags och föreningars benägenhet att i rent affärssyfte söka göra jordförvärv. Antalet bifallna ansökningar (före 1925) har nämligen vida överstigit de avslagna. Bland de bifallna ansökningarna avse många sådana ändamål, vilkas främjande blivit en allmän angelägenhet, exempelvis beredande av egna hem eller bostäder och dylikt. Därtill kunna läggas vissa icke lika talrikt förekommande fall, då förvärvet tillkommit för att befordra ett redan befintligt jordbruks utveckling eller för att främja skogskultur m. m. I dylika fall synes hava utbildats en praxis, vilken gått ut på att utan alltför stränga villkor medge koncession. Enligt min uppfattning bör denna praxis erhålla stödet

av ett uttryckligt lagbud. Särskild anledning härtill föreligger, då lagen utsträcker till bygder, vilka med avseende å naturförhållanden och jordbrukets förutsättningar förete väsentliga olikheter med Norrland. Visserligen har det visat sig, att en dylik lagtillämpning efter omständigheterna kunnat äga rum även med gällande lag. Men om en ny lag nu skall utfärdas, lär på densamma kunna ställas det anspråk, att den klarare och mera bestämt än den gamla skall taga hänsyn till förhållanden, vilka faktiskt grundlagt en större frihet vid prövningen.»

»Av vad nu anförts lär följande, att jag, i anslutning till åtskilliga uttalanden från myndigheter och andra, funnit mig böra föreslå, att i lagen skola införas bestämmelser, vilka innefatta vad man betecknat såsom lindrigare koncessionsgrunder för vissa närmare angivna fall. Härmed åsyftas tydligen endast att, jämsides med huvudregeln, framhålla vissa typer av jordförvärf, vilka i allmänhet kunna antagas vara av den art, att koncession bör kunna meddelas. En verklig prövning i det särskilda fallet eftergives icke, men den avses kunna, om de i lagen angivna förutsättningarna äro för handen, ske efter mindre sträng måttstock än den, som skall äga rum efter huvudregeln.»

I enlighet med denna departementschefens uppfattning intogos i lagens 4 § i skilda punkter de fem s. k. lindrigare koncessionsgrunderna. Av dessa avsågo andra och tredje punkten sådana skogliga förhållanden, som beröras i skogssakkunnigas här tidigare återgivna yttrande.

Punkten 2 avhandlar frågan i vad mån s. k. överloppsskog utöver »stödsbogen» skulle falla under de lindrigare koncessionsgrunderna samt fastställandet av vad som skall anses såsom stödskog. I motiven yttrade departementschefen härom:

»För min del har jag vid övervägande av denna fråga funnit mig böra biträda den uppfattningen, att ifrågavarande bestämmelser i 3 § i 1906 års lag icke böra överflyttas till en ny lag. Ett försök att vid en viss given tidpunkt i arealsiffror fixera skogsbehovet för de bondejordbruk, vilka lagstiftningen åsyftar att skydda, måste städse bliva vanskligt. Ehuru den nuvarande lagen gått långt i detaljering med hänsyn till olika orter, torde resultatet knappast hava blivit tillfredsställande. Förhållandena kunna inom varje särskilt sålunda utstakat område vara så pass växlande, att den avsedda verkan av en genomsnittsregel blir förfelad. Av föreliggande upplysningar framgår, att den rätt till fritt förvärf, som genom denna bestämmelse medgivits bolagen, icke erhållit någon större praktisk betydelse. Huruvida den kunnat i avsevärd mån tjäna det i vissa fall fullt berättigade strävandet att i skogskulturens intresse arrondera områden, som varit i bolags besittning, lär vara ovisst. I varje fall synes det lämpligare att söka tillgodose ett dylikt behov genom en särskild, därför given bestämmelse. Jag anser alltså, att rätten för bolag eller förening att fritt förvärva sådana områden, som avses i 3 § av 1906 års lag utan olägenhet kan upphöra. Då emellertid ett medgivande till

dylikt förvärv har sitt berättigande däri, att det icke kommer i strid med lagens speciella syfte, lär det icke böra ifrågakomma att i alltför hög grad avskära möjligheten därtill. Med hänsyn till de starkt växlande förhållandena inom olika landsdelar synes det önskvärt, att lagen i detta avseende lämnar en viss frihet. Enligt min uppfattning böra även dylika fall vara underkastade en allsidig prövning, oberoende av generellt uppställda regler i motsvarighet till de nuvarande. Med iakttagande härav synes mig befogad invändning icke kunna göras emot att de lindrigare koncessionsgrunder, om vilka jag förut uttalat mig, erhålla tillämpning även i dessa fall.»

I tredje punkten infördes under de lindrigare koncessionsgrunderna sådana fall, då ett bolag i arronderingssyfte med hänsyn till skogsvården behöver förvärva en fastighet. I motiven framför departementschefen ett par erinringar:

»För min del anser jag att koncessionen icke bör lämnas, om det avsedda ändamålet kan i skälig mån vinnas genom ägobyte eller om förvärvet skulle hava en menlig inverkan å jordbruket å den fastighet, som på detta sätt avstår mark. Ett förbehåll i sistnämnda hänseende har synts mig böra komma till uttryck även i lagtexten.»

När propositionen behandlades av riksdagen, vidtog denna på förslag av andra lagutskottet vissa skärpningar i själva lagtexten, varjämte utskottet kringgärdade koncessionsbeviljandet med ett antal i dess motive-ring framlagda förbehåll.

Sålunda borttogs Kungl. Maj:ts enligt propositionens 4 § 2 punkten, medgivna fria prövningsrätt rörande stödskogens skäliga storlek och infördes i stället vissa i den äldre förbudslagen inrymda arealbestämmelser härom. Såsom nedan skall visas, har denna av riksdagen vidtagna åtgärd fått till följd, att koncession i ett stort antal eljest väl motiverade fall ej kunnat medgivas.

Beträffande punkten 3, d. v. s. förvärv i arronderingssyfte, anförde utskottet i sin motivering bland annat:

»I fråga om stadgandets tillämpning vill utskottet vidare, i nära anslutning till vad jordkommissionen i sitt betänkande år 1921 samt även föredragande departementschefen gjort gällande, framhålla, att i första hand torde böra tillses, huruvida icke arronderingsbehovet kan tillgodoses genom byten av mark, att såsom arrondering icke bör godkännas förvärv, vilka avse att åt förvärvaren väsentligen bereda markutvidgning, även om därigenom skulle vinnas en ur skogsvårdssynpunkt lämpligare form åt förvärvarens förut innehavda skogsdomäner, samt att såsom förvärv i arronderingssyfte i allmänhet bör godtagas allenast förvärv av jämförelsevis mindre områden, som äro belägna inuti eller gränsa intill ett det köpande bolaget tillhörigt större sammanhängande skogskomplex och finnas äga avsevärd betydelse för skogsbrukets rationella skötsel å bolagets mark.»

»Då fråga är om förvärv i arronderingssyfte, som skulle inkräkta å de fastslagna stödskogsarealerna, synes vid prövningen av dithörande koncessionsansökan böra påkrävas särskild uppmärksamhet åt, att icke det skydd, som stödskogsbestämmelserna avse att bereda, genom det ifrågasatta förvärvet obehörigen kringgås eller åsidosättes.»

De väsentliga skärpningar av Kungl. Maj:ts förslag, som sålunda vidtogos av riksdagen, hava fått anmärkningsvärda konsekvenser. Förbudslagen har icke erhållit den smidighet och anpassningsförmåga efter det praktiska livets krav, som från början lärer hava avsetts, utan har blivit nära nog prohibitiv. Detta gäller ej endast dess speciella bestämmelser. Den kärva ton, som är genomgående i utskottets hela motivering och vars måtto tydligt är att hellre fälla än fria, har fått den verkan, att Kungl. Maj:t vid koncessionsprövningen förfarit ytterst rigoröst. Detta gäller såväl tillämpningen av punkten 2 som 3.

Särskilt hava stödskogsbestämmelserna i punkt 2 visat sig hindrande även mot fastighetsförvärv, som eljest kunnat anses vara särdeles väl motiverade. De i lagens 5 § införda stödskogsarealerna äro så stora, att överloppsskog därutöver endast finnes i mycket ringa omfattning. En ytterst välbehövlig arrondering av splittrade skogsbruksenheter kan därför endast i sällsynta undantagsfall ske genom förvärv av överloppsskog. Härtill kommer, att stödskogsbestämmelsen vid koncessionsprövningen tillämpats retroaktivt med teoretiska stödskogstilldelningar från stamfastigheten till redan tidigare gjorda avsöndringar och ägostyckningar på ett sätt, som måhända formellt kan anses riktigt men som ur praktisk synpunkt är uppenbart orimligt. Kungl. Maj:t har vid koncessionsprövningen ansett sig nödgad att tillämpa berörda lagrum så, att i varje fall verkställt en lantmäteriteknisk utredning om stamfastighetens ursprungliga arealer vid laga skiftet. Därefter har man vid samma lantmäteriundersökning utrönt alla de ägostyckningar, som under tidernas lopp kunna hava ägt rum. På papperet har man sedan räknat ut, huru mycket stödskog alla dessa fransålda lotter borde hava fått enligt 1925 års beräkningsgrunder. Därefter räknade man ut, huru mycket stödskog som enligt samma beräkningsgrunder måste bibehållas till den kvarvarande stamfastigheten. Endast om denna efter dessa kalkyler på papperet befanns äga överskjutande skogstillgång utöver dessa teoretiskt och i efterskott verkställda stödskogstilldelningar, så har berörda skogsöverskott fått anses såsom sådan överloppsskog, vilken får förvärvas enligt 4 § 2 punkt. Den praktiska orimligheten i detta teoretiska härklyveri framträder tydligt, då man vet, att ägarna av dessa ofta 20 år gamla styckningslotter alls icke vilja köpa någon skog, och då stamfastighetens kvarvarande skogstillgång kanske ligger i form av utskog 1 å 2 mil avlägset ifrån styckningslotterna.

Vi tillåta oss framhålla, att en dylik formell och matematisk behandling av koncessionsansökningar, som beröra stödskog, är opraktisk och verk-

lighetsfrämmande. De av lagstiftarna tämligen godtyckligt tillyxade stödskogsarealerna giva icke och kunna icke giva uttryck åt det verkliga behovet av stödskog vid olika jordbruksfastigheter i det särskilda fallet, utan stödskogsarealerna få endast betraktas som grova medeltal. En fastighet i en by har kanske ett utmärkt och givande jordbruk eller goda inkomster av fisken eller exempelvis grustag. Det reella stödskogsbehovet är där obetydligt. Grannfastigheten kan med samma mantal kanske hava ett svagt jordbruk, varför skogsinkomster äro väl behövlige för ägarens försörjning. När det gäller att se till, att en fastighet blir utrustad med olika ägoslag i behöflig mån, lär man väl böra taga i betraktande förhållandena i det särskilda fallet, jordmån, skogens bonitet o. dyl. och ej blint gå fram efter arealschabloner. Orimligheten av de nu gällande bestämmelserna belysas bäst av ett exempel. Två fastigheter i samma skifteslag hava samma mantal, vilket enligt lagens 5 § betingar en stödskogsareal av 500 hektar. Hemmanen ligga på olika sidor om en sjö. Å vars ena sida utmarken utgöres av kuperad terräng med god skogsmark av medelbonitet 2.5, under det att andra stranden upptages av hedartade marker med bonitet 1.5. Hemmanet på den förra sidan får en årsproduktion från sin stödskog av 1,250 kubikmeter, under det att det andra hemmanet blott erhåller 750 kubikmeter. Det lär icke kunna uppvisas något ekonomiskt eller jordbrukstekniskt motiv för denna differens, vilken klargör, huru stel och otymplig lagen är och huru olämpligt det varit att binda Kungl. Maj:ts händer vid koncessionsprövningen vid grova arealschabloner. Erfarenheten under de år, lagen varit i tillämpning, har givit belägg för riktigheten av statsrådet Nothins här tidigare återgivna ståndpunkt, att Kungl. Maj:t bör hava frihet att bedöma stödskogsfrågan från fall till fall med hänsyn till ortens förhållanden.

Vad därefter beträffar punkten 3 eller arronderingsbehovet såsom koncessionsgrund, har riksdagen så hårt bundit Kungl. Maj:ts händer, att ifrågavarande bestämmelse knappast kan sägas alls ha kunnat tillämpas. Riksdagen har, enligt här tidigare citerat uttalande, hävdad den meningen, att koncession i arronderingssyfte ej får avse »att bereda markutvidgning» samt att endast »mindre områden» få i sådant syfte förvärfvas. Till yttermera visso säges, att vid koncessionsprövning i arronderingssyfte stödskogsbestämmelserna ej få kringgås.

Man kan fråga, varför riksdagen överhuvudtaget bibehöll punkten 3, när den i motiveringen utsade, att förvärfv enligt punkten 3 ej får medgivas, om detsamma ej kan tillåtas även enligt punkten 2. I själva verket har Kungl. Maj:t även känt sig så bunden av berörda direktiv, att koncession icke i nämnvärd omfattning meddelats efter punkten 3.

Detta är emellertid med hänsyn till det rationella skogsbrukets behov beklagligt. Det är ytterst vanligt, att inne i en skoglig hushållsenhet ligger ett främmande skogsskifte, mycket ofta utan inägor eller odlingsmark, vilket dock teoretiskt utgör del av stödskog till något mer eller

mindre avlägset liggande hemman. Enligt punkt 2 kan en dylik skogslott ej få köpas. I regel har ej heller koncession ansetts kunna beviljas efter punkten 3, om arealen överstigit 30 à 40 har. Allt måste då stelt förbliva vid det gamla. Bonden, som önskar sälja, kan icke bli av med ett skifte, som ligger helt inne i bolagsskogen och varav han har mer besvär än gagn. Bolaget kan ej få köpa en skogsbit, som för ett rationellt ordnande av drivnings- och skogsvårdsförhållande vore av största värde. De gångna åren hava bjudit många drastiska exempel på en dylik koncessionsprövning, där en stel och verklighetsfrämmande social lagstiftning firat triumfer till skada för *alla* av ärendets utgång berörda parter.

Vi kunna i detta sammanhang ej undgå att påpeka, att det hårda bindande av Kungl. Maj:ts provningsrätt vid stela regler, som ovan påtalats, i praktiken ofta lett till upprörande resultat, som hava föga eller intet med social omvårdnad om de enskilda jordägarna att göra. Det har i åtskilliga fall förekommit, att bönder behövt sälja någon del av sin skog för att reda upp sin ekonomi eller i vissa fall rent av för att kunna undvika konkurs och hela fastighetens avyttrande på exekutiv auktion. Efter den planerade försäljningen skulle fastigheten fortfarande kanske ha kvar åtskilliga hundratal eller till och med ett tusental hektar skog. Emellertid har koncession vägrats på försäljning till bolag av den anledningen, att denna helt eller delvis berörde stödskog. Kanske fastigheten i dess nuvarande skick skulle ha full stödskog kvar även efter försäljningen, men tidigare fränsålda ägostyckningslotter måhända ej alla ha fått full stödskog enligt lagens arealschema, varför den till försäljning nu avsedda skogslotten enligt något slags teoretisk konstruktion skulle utgöra stödskog till dessa tidigare, enligt gällande lags bestämmelser godkända ägostyckningar. Ett sådant förhållande har som sagt varit tillräckligt för att koncessionsansökan skulle avslås, varefter ägaren fått genom exekutiv auktion frånträda fastigheten till någon bank. Den latinska sentensen »fiat justitia, pereat mundus» skulle numera med fog kunna tolkas sålunda: »må den sociala jordlagstiftningen ha sin gång, även om jordägarna ruineras».

Det sagda torde vara nog att visa, att lagen om förbud mot bolags jordförvärv i dess nuvarande stela utformning är synnerligen hindrande för det rationella skogsbruket även i sådana fall, då några sociala eller jordbrukstekniska motiv icke påkalla en så starkt restriktiv lagstiftning. En uppmjukning av lagen skulle utan svårighet kunna genomföras, utan att detta ur social synpunkt förringade dess värde eller försvagade dess verkningar.

I enlighet med vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning huruvida och på vad sätt vissa jämkningar i den tekniska utformningen av lagens den

18 juni 1925 om förbud mot bolags m. fl. jordförvärv dispensbestämmelser skulle kunna vidtagas i syfte att, utan att lagens sociala och jordpolitiska verkningar försvagas, möjliggöra att vid lagens tillämpning mera hänsyn toges till de omständigheter, som föreligga i det särskilda fallet.

Stockholm den 21 mars 1933.

Gustaf Tamm.

Elof B. Andersson.
